

В.В. Романчукевич, Національний банк України

ОСОБЛИВОСТІ ВИМОГ ОБОВ'ЯЗКОВОГО РЕЗЕРВУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ЯК МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Найдавнішим із головних інструментів регулювання ліквідності банку є *обов'язкові резервні вимоги* центрального банку – один із класичних інструментів, за допомогою якого центральні банки регулюють грошовий ринок, управляють кількістю грошей, підтримуючи темпи зростання грошової маси в заздалегідь установлених межах збільшення сукупної грошової маси й окремих її агрегатів. Дія цього методу полягає у зміні центральним банком норми, в межах якої комерційні банки зобов'язані частину залучених коштів зберігати на рахунках у центральному банку. У вузькому значенні обов'язковими резервами вважаються активи, які використовуються для забезпечення гарантованої ліквідності банків.

Політика обов'язкового резервування – досить результативний інструмент грошово-кредитного регулювання. На грошову масу він впливає не тільки через зміну обсягів вільних резервів, а й через зміну коефіцієнта грошового мультиплікатора та рівня процентної ставки, які надто чутливі до зміни обсягів кредитних можливостей банків. Встановлення норми обов'язкових банківських резервів залежить від необхідної на даний момент грошово-кредитної політики: кредитної експансії (стимулювання інвестиційної активності) або кредитної рестрикції (стримування інвестиційної активності).

Обов'язковому резервуванню підлягають усі залучені та обліковані на балансі комерційного банку кошти юридичних та фізичних осіб як у національній, так і в іноземній валюті, а також коштів, залучених від банків-нерезидентів та фінансових організацій – нерезидентів (постанова НБУ № 403 від 07.11.2007).

Обсяг обов'язкових резервів має щоденно на початок операційного дня зберігатися на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України, установленому за звітній період резервування в процентному відношенні (від 20 до 100 %) до суми обов'язкових резервів за попередній звітний період.

Так, з 1 жовтня 2006 р. відповідно до постанови Правління НБУ № 364 від 15.09.2006 "Про окремі питання регулювання грошово-кредитного ринку" було визначено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів:

- строкові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб у національній валюті – 0,5;

- строкові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті – 4;
- кошти вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках – 1;
- кошти вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках – 5.

Норма обов'язкових банківських резервів має застосовуватися як інструмент антициклічної та антиінфляційної політики, тому що зміна норми обов'язкових банківських резервів впливає безпосередньо на інші макроекономічні показники через трансмісійний механізм. З метою стимулювання інвестиційної активності центральний банк проводить політику, спрямовану на зниження розміру резервів, а збільшення норми обов'язкових банківських резервів сприяє зниженню інфляційного тиску, стабілізації курсу національної валюти та зменшенню рівня припливу спекулятивного іноземного капіталу. Тому при використанні цього інструменту та застосуванні будь-яких змін необхідний докладний аналіз ситуації на грошово-кредитному ринку та економіки в цілому.